

T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK

2.ÜNİTE

MİLLİ UYANIŞ: YURDUMUZUN İŞGALİNE TEPKİLER

Öğrencilerimize faydalı olabilmek amacıyla ders kitaplarından, web ortamındaki bilgilerden ve kendi ders notlarımdan oluşturularak hazırlanmıştır.

*Zeki DOĞAN
Sosyal Bilgiler Öğretmeni*

sosyalciniz.wordpress.com

SosyalBilgilerOğretmenlerii

I.DÜNYA SAVAŞI (1914-1918)

GENEL SEBEPLER

- 1- **Sanayi İnkılabı** ile hız kazanan **sömürgecilik yarışı**, hammadde ve pazar arayışı
- 2- **Fransız İhtilali** ile ortaya çıkan **milliyetçilik akımı**
- 3- Avrupalı devletler arasındaki **gruplaşma**
- 4- **Silahlanma yarışı**

ÖZEL SEBEPLER

- 1- İngiltere ile Almanya arasındaki **sanayileşme rekabeti**
- 2- Fransa'nın 1871 Sedan Savaşı'nda kaybettiği zengin kömür yataklarına sahip **Alsace-Loren** bölgesini Almanya'dan geri almak istemesi
- 3- Avusturya Macaristan İmparatorluğu ve Rusya arasındaki **Balkanlara hakim olma mücadelesi**
- 4- İngiltere ve Fransa'nın mevcut **sömürgelerini koruma düşüncesi**

ASIL SEBEP

Avrupa devletleri arasındaki ekonomik çıkar çatışması

SAVAŞI BAŞLATAN SEBEP

Avusturya-Macaristan İmparatorluğu veliahtının Saraybosna'da bir Sırp milliyetçisi tarafından öldürülmesi,
Avusturya-Macaristan İmparatorluğunun Sırbistan'a savaş açması, Rusya'nın Sırbistan'ın yanında yer alması

İTİLAFA VE İTTİFAK DEVLETLERİ SAVAŞTAN ÖNCE

İTİLAFA DEVLETLERİ

İngiltere
Fransa
Rusya

İTTİFAK DEVLETLERİ

Almanya
Avusturya-Macaristan
İtalya

İTİLAFA VE İTTİFAK DEVLETLERİ SAVAŞ SIRASINDA

İTİLAFA DEVLETLERİ

İngiltere
Fransa
Rusya
İtalya
ABD
Yunanistan
Romanya
Japonya

İTTİFAK DEVLETLERİ

Almanya
Avusturya-Macaristan
Osmanlı Devleti
Bulgaristan

I. DÜNYA SAVAŞI ÖNCESİNDE BATILI DEVLETLERİN OSMANLI DEVLETİNE KARŞI POLİTİKALARI

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Bağımsızlığımızı kazanalı çok uzun zaman olmadı. Ancak **zengin tarım alanları, hammadde bolluğu ve dış tehditlerden uzak oluşumuz hızla gelişmemize olanak sağladı.** Dünya siyasetinde söz sahibi olmak için dünyanın her köşesiyle ekonomik ilişkiler kurmalıydık. **Osmanlı topraklarında kurduğumuz okul, hastane ve matbaa gibi kurumlar aracılığıyla kısa sürede siyasi ve ekonomik nüfuz elde ettik.**

İTALYA

1871 yılında birliğimizi tamamladık; ama ekonomik olarak henüz istediğimiz varlığı gösteremedik. **Sömürge yarışında yer almak için Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'daki son toprak parçası Trablusgarp'a asker çıkardık. Askerî başarı kazanamamamıza rağmen Balkan Savaşlarının çıkması işimize yaradı ve barış masasından kazançlı çıktık.** Ancak Trablusgarp tecrübesiyle Osmanlı ülkesinden toprak almanın kolay olmadığını gördük. Bu konuda büyük devletlerin desteğine ihtiyacımız var.

AVUSTURYA MACARİSTAN İMPARATORLUĞU

Osmanlıların Avrupa'dan tamamen çıkarılması, Balkanlar'da kendi hâkimiyetimizi kurmamız ve Ege Denizi'ne ulaşmamız gerektiğine inanıyoruz. Topraklarımızda yaşanan çeşitli millet ve mezheplerden oluşan nüfus, imparatorluğumuzun bütünlüğünü tehdit ediyor. Sanayimizi geliştirdik ama silahlarımız eski. **Rusya'nın desteklediği Sırbistan'la mücadele edebilmek için Almanya gibi güçlü bir devletin desteğine ihtiyacımız var.**

ALMANYA

1871'de güçlü birlik oluşturduk. **İngiltere ve Fransa'nın ulaşamadığı zengin topraklara yayılmamız. Balkan ülkeleri ve Osmanlı Devleti'ni kullanarak Ortadoğu'da etkinlik sağlayabiliriz.** Osmanlı ülkesinde yatırımlar yaparak ekonomik yönden nüfuzumuzu sağlarken bir yandan da buraya askerî uzmanlar göndererek Osmanlı'yla dostane ilişkiler kuruyoruz. **Osmanlı Devleti ile daha da yakınlaşmamızı sağlayan Bağdat Demir Yolu Projesi İngiltere'yi rahatsız ediyor.**

FRANSA

Osmanlı Devleti, tarih boyunca bize topraklarında ticari, siyasi, dini ve sosyal haklar tanıdı. 1789'da gerçekleştirdiğimiz ihtilalin ortaya koyduğu milliyetçilik, eşitlik, özgürlük gibi fikirlerden Osmanlı Devleti de etkilendi. İngiltere'den sonra en büyük sömürge imparatorluğu olarak Osmanlı Devleti üzerinde hak iddia etmemiz kaçınılmazdı.

İNGİLTERE

Buhar gücüyle çalışan makineleri yaparak sanayimizi geliştirdik. Böylece dünya ticaretini ele geçirdik. Uzun yıllar boyunca Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünün korunması taraftarı bir politika izledik. Osmanlı Devleti, hem gelişen sanayimiz için ucuz ham madde kaynağı hem de mamul ürünlerimiz için de kârlı bir pazar. **Orta Doğu'nun zengin petrol yatakları ekonomimiz için çok önemli.** Almanya'nın Osmanlılarla iyi ilişkiler kurmasını istemiyoruz. 19. yüzyılın sonlarından itibaren bölgedeki çıkarlarımız gereği Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğü politikasından vazgeçtik. **Bağımsızlık hareketlerini destekleyerek Arapları ayaklandırmaya karar verdik.**

RUSYA

Tarih boyunca en büyük hayalimiz, Boğazlar'ı ele geçirerek sıcak denizlere inmek ve merkezi İstanbul olmak üzere bir Slav imparatorluğu kurmak. Amacımıza ulaşmak için de **Balkanlarda Panslavist hareketlere destek veriyoruz.** Osmanlı ülkesinde yaşayan Ortodoksları da devlete karşı isyana teşvik ediyoruz.

Zeki DOĞAN
Sosyal Bilgiler
Öğretmeni

sosyalciniz.wordpress.com

I. DÜNYA SAVAŞI VE OSMANLI DEVLETİ

Osmanlı Devleti neden Almanya'nın yanında savaşa katılmıştır?

- ✓ Son zamanlarda kaybettiği toprakları geri almak
- ✓ Siyasi yalnızlıktan kurtulmak
- ✓ Almanya'nın savaşı kazanacağına inanılması
- ✓ Osmanlı devlet adamlarının (İttihat ve Terakki Partisi) Alman hayranlığı
- ✓ İngiltere, Fransa ve Rusya'nın düşmanca politikaları
- ✓ Coğrafi konumu itibarıyla savaş dışında kalmanın zorluğu
- ✓ Kapitülasyonlardan kurtulmak

Almanya neden Osmanlı'nın kendi yanında savaşa katılmasını istemistir?

- Savaşı geniş bir alana yayarak yükünü hafifletmek
- Osmanlı Devleti'nin jeopolitik konumundan yararlanmak
- Osmanlı halifesinin dini ve siyasi gücünden yararlanmak
- Geçiş yollarını kontrol altında tutarak İtilaf Devletlerinin Rusya'ya ulaşmasını önlemek

Osmanlı Devleti'nin Savaşa Katılmasıyla

- Savaş geniş bir alana yayılmış,
- Savaşın süresi uzamış,
- Yeni cepheler açılmış,
- Mevcut cepheler genişlemiş,
- Almanya büyük ölçüde rahatlamış,
- İtilaf Devletlerinin (özellikle Rusya) işi zorlaşmıştır.

OSMANLI DEVLETİNİN SAVAŞTIĞI CEPHELER

KENDİ SINIRLARINDA

KAFKAS

KANAL (SÜVEYŞ)

ÇANAKKALE

IRAK

SURİYE-FİLİSTİN

HİCAZ-YEMEN

TAARRUZ
CEPHELERİ

SAVUNMA
CEPHELERİ

Osmanlı & Rusya - Enver Paşa-Turancılık-Bakü petroleri Sarıkamış

Osmanlı & İngiltere - Mısır'ı ve Süveyş Kanalı'nı ele geçirme

Osmanlı & İtilaf Devletleri-Rusya'ya yardım-19.Tümen Komutanı Mustafa Kemal-Anafartalar

Osmanlı & İngilizler-Musul petrollerini ele geçirme Kut'ül Amare zaferi- Halil Kut Paşa

Osmanlı & İngilizler - Yıldırım Orduları 7.Ordu Komutanı Mustafa Kemal

Osmanlı & İngilizler- Arap çeteler İslamcılık politikası işlevsiz kalmıştır.

SINIRLARI DIŞINDA

MAKEDONYA

ROMANYA

GALİÇYA

Bu cephelerde
müttefiklerimize
(İttifak Devletleri)
yardım ettik.
(yardım cepheleri)

I. DÜNYA SAVAŞI VE OSMANLI DEVLETİ - CEPHELER

Osmanlı Devleti'nin Savaşa Girmesiyle;

- 1-Savaş geniş bir alana yayılmış,
- 2-Savaşın süresi uzamış,
- 3-Yeni cepheler açılmış, mevcut cepheler genişlemiş,
- 4-Almanya büyük ölçüde rahatlamış,
- 5-İtilaf Devletlerinin(özellikle Rusya'nın) işi zorlaşmıştır.

CEPHELER

Kendi Sınırlarımızda: Kafkas, Çanakkale, Kanal(Süveyş), Irak-İran, Filistin-Suriye, Hicaz-Yemen

Sınırlarımız dışında: Makedonya, Romanya, Galiciya (Bu cephelerde müttefiklerimize (İttifak Devletlerine) yardım ettik.)

Taarruz(Saldırı) Cepheleeri: Kafkas, Kanal (K ile başlar)

Savunma Cepheleeri: Çanakkale, Suriye-Filistin, Irak-İran, Hicaz-Yemen

Yardım Gönderdiğimiz Cepheleer: Makedonya, Romanya, Galiciya (Sonu ya ile biter)

HİCAZ-YEMEN CEPHESİ

Bu cephede hem İngilizlerle hem de Osmanlı Devletine karşı ayaklanan Araplarla savaşmak zorunda kalmıştır.

Bu cephedeki savaşlar **ümmetçilik düşüncesinin sona erdiğini göstermiş, bunun yerine milliyetçiliğin güçlendiğini ortaya koymuştur.**

KAFKAS CEPHESİ

Osmanlı Devleti'nin ilk taarruz cephesidir. Ruslara karşı savaştık.

Amaç:

- 1- İttihatçıların Orta Asya'daki Türklerle birleşerek Rusya'yı sıkıştırmak istemesi
- 2- Almanların Bakü petrollerini ele geçirmek istemesi

- Enver Paşa'nın **gerekli hazırlıkları yapmayıp tedbirleri almaması, aşırı soğuk ve hastalık nedeniyle** Türk ordusu 90 bin şehit vermiştir. (Sarıkamış Faciası)
- **Mustafa Kemal, burada Muş ve Bitlis'i Rus işgalinden kurtardı.**
- Rusya ile Osmanlı Devleti arasında imzalanan **Brest-Litowsk Antlaşması** (Mart 1918) ile bu cephe kapanmıştır.

KANAL CEPHESİ

Almanya'nın isteği üzerine açılan bir taarruz cephesidir.

Amaç: **Mısır'ı İngilizlerden geri almak ve Süveyş Kanalı'nı ele geçirerek, İngiltere'nin Uzakdoğu (Hindistan) sömürgeleriyle olan bağlantısını kesmektir.** Bu cephedeki mücadelelerde başarılı olmadık.

FİLİSTİN CEPHESİ

Osmanlı Devleti'nin Kanal cephesinde başarılı olamaması üzerine üstünlük İngilizlere geçmiş, İngiltere Araplarla işbirliği yaparak Osmanlı ordusunu Şam'a kadar çekilmeye zorlamıştır.

Zeki DOĞAN
Sosyal Bilgiler Öğretmeni

ÇANAKKALE CEPHESİ

1-İstanbul ve Boğazları ele geçirip Osmanlı Devleti'ni saf dışı bırakmak

2-Rus ordusuna gerekli askeri yardımı ve malzemeyi ulaştırmak.

3-Balkan Devletleri'ni savaşa çekmek

4-Savaş kısa zamanda sonuçlandırmak

isteyen İtilaf Devletleri tarafından açıldı.

19. Tümen Komutanı Mustafa Kemal, Arıburnu Conkbayırı ve Anafartalar'da zaferler kazanarak düşman ilerleyişini durdurdu.

- Savaşın uzamasına neden olmuştur.
- Osmanlı Devletinin galip geldiği tek cephe.
- Rusya, I. Dünya savaşından çekilmiştir.
- **Mustafa Kemal'in dünyaca tanınmasına ve Milli Mücadele'nin lideri olmasına ortam hazırladı.**

IRAK CEPHESİ

Musul petrollerini ele geçirmek ve Kuzey yönünde ilerleyerek Kafkaslardaki Rus kuvvetleriyle birleşmek

isteyen İngilizler tarafından açılmıştır. Böylece Türk kuvvetlerinin İran'a girerek Hindistan'ı tehdit etmesini önlemiş olacaktı. **Osmanlı ordusu Kut-ül Amare'de İngilizleri büyük bir yenilgiye uğratmış** ancak İngilizlerin daha büyük bir saldırıya geçmesi üzerine Türk ordusu başarısız oldu ve İngilizler Bağdat'ı işgal ettiler.

SURİYE CEPHESİ

Filistin Cephesinin devamıdır. **Mustafa Kemal bu cephede Yedinci Ordu Komutanı** olarak bulunmuştur. **Mustafa Kemal, Halep'in kuzeyinde bir savunma hattı kurarak İngiliz ve Arapların saldırılarını önlemiştir.**

I. DÜNYA SAVAŞININ SONUÇLARI VE WILSON İLKELERİ

- Tarafsız olan ABD'nin İtilaf Devletleri'ne silah ve cephane satması üzerine, **Almanya** ABD'yi uyarmış ancak silah satışları devam edince **ABD'nin ticaret gemilerine saldırmıştır. ABD de bunun üzerine Almanya'ya karşı I. Dünya Savaşı'na girmiştir.** ABD'nin savaşa girmesi durumu İttifakların aleyhine çevirmiştir.
- Amerikan kuvvetlerinin de katılmasıyla güçlenen İtilaf Devletleri, **Almanya'yı batı cephesinde yenilgiye uğratmışlardır.**
- ❖ **Almanya'nın İtilaf Devletleri'ne yenilmesinin temel nedeni; uzun süren savaşı Alman ekonomisinin kaldıramayışı ve çökmesidir.**

- İttifakların savaşı kaybedeceğini anlayan **Bulgaristan, I. Dünya Savaşı'ndan çekilmiştir.**
- Bulgaristan'ın savaştan çekilmesiyle, **Osmanlı Devleti'nin müttefikleriyle olan kara bağlantısı da kesilmiş, Alman yardımlarını alamayan Osmanlı Devleti, Mondros Ateşkesini imzalayarak, savaştan çekilmiştir.**
- Sonrasında önce **Avusturya -Macaristan**, son olarak da **Almanya ateşkes imzalayarak savaştan çekilmiştir.**
- **Böylece I. Dünya Savaşı, İttifak Devletleri'nin yenilgisiyle sonuçlanmıştır.**

SAVAŞIN SONUÇLARI

- ✓ **Dünya Savaşı'ndan en karlı çıkan devlet İngiltere olmuştur.**
- ✓ **İmparatorluklar** (Osmanlı Devleti, Avusturya-Macaristan, Rus Çarlığı, Alman) **yıkılmıştır. Milli devletler ortaya çıkmıştır.**
- ✓ Çekoslovakya, Avusturya, Macaristan, Polonya, Litvanya, Letonya, Yugoslavya, SSCB ve Türkiye gibi yeni devletler kurulmuştur.
- ✓ **Orta Doğu ve Avrupa'nın siyasi haritası yeniden çizilmiştir.**
- ✓ Dünya barışını korumak amacıyla **Milletler Cemiyeti** (Cemiyet-i Akvam) kurulmuştur.
- ✓ Sömürgecilik **"manda ve himaye"** adı altında devam etmiştir
- ✓ **Yenilen devletlerde rejim değişiklikleri meydana gelmiştir.** Komünizm (Rusya), Nazizm (Almanya) ve Faşizm (İtalya) gibi totaliter (baskıcı) rejimler doğmuştur.
- ❖ **Özellikle Almanya ve İtalya'nın izlediği ırkçı ve yayılcı politikalar II. Dünya Savaşı'nın çıkmasına neden olmuştur.**

YENİLEN DEVLETLERLE YAPILAN ANTLASMALAR

- **Almanya** ile Versailles (**Versay**)
- **Macaristan** ile Trianon (**Triyanon**)
- **Avusturya** ile Saint Germain (**Sen Jermen**)
- **Bulgaristan** ile Neuilly (**Nöyyi**)
- **Osmanlı Devleti** ile Sevres (**Sevr**)

WILSON İLKELERİ

- ABD Başkanı Wilson'un, I. Dünya Savaşı devam ederken **savaş sonunda kalıcı barışı sağlamak, sömürgeciliği sona erdirmek ve ABD'yi dünya siyasetinde ön plana çıkarmak** amacıyla yayımladığı ilkelerdir.
- ✓ **Her millet kendi geleceğini kendisi belirleyecektir.**
 - Bu madde özellikle **sömürgeciliğe** ve imparatorluklara karşıdır.
- ✓ **Savaş sonunda galip gelen devletler, yenilen devletlerden toprak ve savaş tazminatı almayacaklardır.**
 - Bu madde sömürgeciliğin **"manda ve himaye"** şekline dönüşmesine neden olmuştur.
- ✓ **Devletlerarası gizli diplomasiye ve silahlanmaya son verilecektir.**
 - Kalıcı barış amaçlanmış ve gizli antlaşmalara tepki gösterilmiştir.
- ✓ **Devletlerarası anlaşmazlıklara çözüm bulmak için Cemiyet-i Akvam (Milletler Cemiyeti) adıyla bir örgüt kurulacaktır.**
- ✓ **Osmanlı Devleti'ne Türklerin çoğunlukta olduğu bölgelerde egemenlik hakkı tanınacaktır.**
- ✓ **Osmanlı Devleti'nin egemenliği altında yaşayan diğer uluslara da (azınlıklara) kendi geleceklerini belirleme hakkı verilecektir.**
 - Bu madde ile Osmanlı İmparatorluğu bağımsız devletlere bölünmek istenmiştir. Ermeniler, Rumlar ve Araplar devlet kurmak için hazırlıklara başlamışlardır.
- ✓ **Boğazlar, bütün dünya ticaret gemilerine açık olacak ve bu durum tüm devletlerin garantisi altında olacaktır.**

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI (30 EKİM 1918)

Osmanlı Devleti'nin Mondros Ateşkes Antlaşmasını imzalamaya zorlayan nedenler

- ✓ Osmanlı Devletinin birçok cephede yenilmesi
- ✓ Bulgaristan'ın savaştan çekilmesi üzerine Osmanlı Devleti'yle Almanya arasında kara bağlantısının ve yardımların kesilmesi
- ✓ Osmanlının savaşa girmesinde etkili olan İttihat ve Terakki yöneticilerinin ülkeyi terk etmesi
- ✓ Osmanlı Devletinin Wilson İlkelerine güvenmesi
- ✓ Savaşı İttifak Devletlerinin kaybedeceğinin anlasılması

B-Askeri Maddeler

- 1- Osmanlı orduları terhis edilecek, bütün savaş gemilerine, ordunun araç, gereç, silah ve cephanesine el konulacaktır.
 - **Osmanlı Devleti'ni savunmasız bırakarak, işgalleri kolaylıkla gerçekleştirmek amaçlanmıştır.**
- 2- Türk subayları ve askeri birlikler İtilaf Devletleri'ne teslim olacaklardır. Osmanlı birlikleri işgal ettikleri yerlerden derhal geri çekilecektir.
- 3- Osmanlı Devleti'nin elindeki bütün savaş esirleri serbest bırakılacak, buna karşılık Türk esirler İtilaf Devletleri'nin denetiminde kalacaklardır.
 - **Bu madde devletlerin eşitliği ilkesine aykırıdır.**

Antlaşma, Osmanlı Devleti adına **Bahriye Nazırı** (Deniz Kuvvetleri Bakanı) **Rauf (Orbay) Bey** başkanlığında bir heyet ile **İngiliz Amirali Caltrophe** (Kaltrop) arasında **Limni Adası'nın Mondros Limanı'ndaki Agememnon Zırhlısında** imzalanmıştır.

A- Osmanlı Devleti'nin Egemenlik Haklarını Kısıtlayan Maddeler

- 1- **Çanakkale ve İstanbul Boğazları açılacak ve buradaki askeri üsler İtilaf Devletleri tarafından işgal edilecektir.**
 - Bu madde ile Anadolu ve Rumeli'nin bağlantısı kesilmiş, Osmanlı Devleti'nin siyasi varlığı ve İstanbul tehdit altına girmiştir.
- 2- **İtilaf Devletleri güvenliklerini tehlikede gördükleri herhangi bir stratejik noktayı işgal edebileceklerdir (7. madde).**
 - **Ateşkesin en tehlikeli maddesidir. Anadolu'nun işgaline zemin hazırlanmıştır. İtilaf Devletleri bu maddeye dayanarak Anadolu'yu işgal etmişlerdir.**
- 3- **Vilayet-i Sitte'de** (Doğu Anadolu'daki altı il; Bitlis Elazığ, Diyarbakır, Erzurum, Van, Sivas) herhangi bir karışıklık çıkarsa İtilaf Devletleri bu bölgeleri işgal edebileceklerdir. (24.madde)
 - **Doğu Anadolu'da bir Ermeni Devletinin kurulmasına zemin hazırlanmıştır.**
- 4- **Hükümet haberleşmeleri dışındaki bütün haberleşme araçları İtilaf Devletleri'nin denetimine girecektir.**
 - İtilaf Devletleri'nin bütün haberleşme araçlarına el koymalarının nedeni kendilerine karşı yapılabilecek direnişleri ve tepkileri engellemek istemeleridir.

C-Ekonomik Maddeler

- 1-**İtilaf Devletleri bütün liman ve tersanelerden yararlanabileceklerdir.**
- 2-**Toros tünelleri, demir yolları ve deniz işletmeleri İtilaf Devletleri'ne bırakılacaktır.**
- 3-**İtilaf Devletleri kömür, akaryakıt ve benzeri maddeleri Anadolu'dan temin edecekler, bu maddelerin hiçbirini ihraç edilmeyecektir.**
 - **İtilaf Devletleri bu maddelerle Osmanlı Devleti'nin ekonomik bağımsızlığını elinden almış ve Osmanlı'yı kendilerine bağımlı hale getirmeye çalışmışlardır.**

Mondros Ateşkes Antlaşması ile;

- **Osmanlı Devleti fiilen sona ermiş,**
 - Anadolu işgallere açık hale gelmiş,
 - **İlk işgaller başlamış,**
 - Türk milleti işgallere karşı **bölgesel direniş cemiyetleri** kurmaya başlamıştır.
- ❖ **İlk işgal İngilizler tarafından Musul'a...**

PARİS BARIŞ KONFERANSI (18 OCAK 1919)

❖ **Toplanma amacı; I. Dünya Savaşı sonunda mağlup olan devletlerin durumlarını belirlemek ve bu devletlerle yapılacak barış antlaşmalarının esaslarını tespit etmektir.**

- Konferansa 32 devlet katılmıştır.
- **Konferansa hâkim devletler İngiltere, Fransa, Japonya ve Yunanistan olmuştur.** Konferansta etkili olması beklenen ABD ve İtalya ise istediklerini elde edememişlerdir.

Konferansta;

- ✓ **Wilson İlkeleri** doğrultusunda ABD'nin isteği üzerine **Cemiyet-i Akvam'ın kurulmasına,**
- ✓ **Antep, Urfa ve Maraş'ın Fransa'ya verilmesine,**
- ✓ Boğazların yönetiminin uluslararası bir komisyona bırakılmasına karar verilmiştir.

- Paris Konferansı **Osmanlı topraklarının paylaşılması** şekline dönüştü.
- Gizli antlaşmalarda **İtalya'ya bırakılan İzmir ve çevresi İngiltere'nin istekleri doğrultusunda Yunanistan'a bırakılmıştır.**
- Bunun nedeni, **İngiltere'nin Doğu Akdeniz'de güçlü bir İtalya yerine, kendi güdümünde zayıf bir Yunanistan'ı istemesidir.**

Bu durum

- **İtilaf Devletleri arasında ilk anlaşmazlıkların da (ilk görüş ayrılığı) başlamasına neden olmuştur.**
- Başlayan bu anlaşmazlıklar nedeni ile **İtalya, Anadolu'da işgale son veren ilk İtilaf devletidir.**
- **İzmir'in işgaline zemin hazırlamıştır.**

- ❖ Wilson ilkelerinin **"sömürgecilik yapılmayacak"** maddesine karşı **"manda ve himaye"** fikri ilk kez burada ortaya atılmıştır.
- ❖ **Manda:** Az gelişmiş ülkeleri, kendi kendilerini yönetecek bir düzeye gelene kadar Milletler Cemiyeti adına yönetmek için bazı büyük devletlere verilen yetkidir.

İZMİR'İN İŞGALİ (15 MAYIS 1919)

İŞGAL KARARI

- **Yunanistan'ın İzmir'i işgal etme kararı** Paris Barış Konferansı'nda alınmıştır.
- İşgal kararının alınmasında ve işgalin gerçekleştirilmesinde, Yunanistan'ın en büyük destekçisi **İngiltere** olmuştur.

İŞGALİN GEREKÇESİ

- Daha önce gizli antlaşmalarla **İtalya'ya bırakılan İzmir ve çevresi** Paris Konferansı'nda İngiltere'nin baskısı ve sahte belgelerle ortaya attığı;
 - ✓ **Bölgede Rum nüfus çoğunluktadır.**
 - ✓ **Türkler bölgedeki Hristiyan halkı katletmek üzeredir.**
 - ✓ **Bölge, kültür ve coğrafi açıdan Yunanistan'ın doğal bir uzantısıdır** gibi asılsız iddialarla **İtalya'nın elinden alınarak Yunanistan'a bırakılmıştır.**

DEĞİŞİKLİĞİNİN NEDENİ

- ❖ İngiltere, **Doğu Akdeniz'e güçlü bir İtalya'nın yerleşmesini, kendi çıkarlarına aykırı gördüğünden**, zayıf ve kullanabileceği Yunanistan'ın bölgeyi işgal etmesini sağlamıştır.

İŞGAL

- İngiliz destekli Yunanlılar **Megalo İdea'yı** (Büyük Ülkü) gerçekleştirmek için **15 Mayıs 1919'da İzmir'e asker çıkardılar.**
- Kalabalığın arasında bulunan **Hukuk-u Beşer** (İnsan Hakları) **Gazetesi yazarı Hasan Tahsin** (Osman Recep Nevres) Yunanlılara **"ilk kurşunu"** attı.
- Yunanlılar, İzmir ve çevresinde, birçok Türk'ü, keyfi bir şekilde öldürdüler.

İŞGALİN İÇ SONUÇLARI

- ✓ **Türk halkı işgallerin geçici olmadığını anlamıştır.**
- ✓ **Osmanlı yönetimi işgale kayıtsız kaldığı için, halk kendi haklarını savunmak için harekete geçmiştir.**
- ✓ Hasan Tahsin'in attığı ilk kurşun, **milli bilincin uyanmasını ve Kuva-i Milliye ruhunun doğmasını sağlamıştır.**
- ✓ İzmir'in işgali, **silahlı direnişin başlamasına neden olduğu için, Milli Mücadele açısından olumlu bir sonuç doğurmuştur.**

İŞGALİN DİS SONUÇLARI

- İşgal, Dünya kamuoyunda yankılar uyandırdı. Milletler Cemiyeti bölgeye incelemeler yapmak için **Amiral Bristol** başkanlığında bir komisyon gönderdi.
- Bristol, yaptığı incelemelerden sonra hazırladığı raporda;
 - ✓ İddia edildiği gibi **bölgede Rum nüfusun çoğunlukta olmadığını ve buradaki Hristiyan halkın katledilmediğini,**
 - ✓ Bölgedeki katliamlardan Yunanistan'ın sorumlu olduğunu ortaya koymuştur.
- **Amiral Bristol Raporu, İzmir'in işgalinin haksızlığını ve Türk milli mücadelesinin haklılığını ortaya koyan ilk uluslararası belgedir.**

KUVAYI MİLLİYE HAREKETİ

KUVAYI MİLLİYE NEDİR?

- İtilaf Devletleri'nin Mondros Ateşkes Antlaşmasının 7. Maddesine dayanarak Anadolu'da başlattıkları işgallere karşı vatansever Türk halkının kurduğu silahlı direniş örgütlerine **Kuvayı Milliye** denir.

KURULMA NEDENİ

- ✓ Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'ndan yenik çıkması,
- ✓ Mondros Ateşkes Antlaşması'yla **Osmanlı ordusunun büyük bir bölümünün terhis edilmesi**,
- ✓ **Osmanlı yönetiminin işgallere kayıtsız kalması** ve halkın can ve mal güvenliğini koruyamaması,
- ✓ İtilaf Devletleri'nin **Anadolu'yu yer yer işgal etmesi**

İLK DİRENİŞ

- **İşgallere karşı ilk direniş**; Güney Cephesi'nde Hatay Dört Yol'da Fransızlara karşı verilmiştir (19 Aralık 1918).
- **İkinci direniş hareketi** İzmir'in işgalinden sonra **Batı Anadolu'da Yunanlılara karşı** olmuştur (15 Mayıs 1919).

OLUMLU YÖNLERİ

- ✓ Düzenli ordu kuruluncaya kadar düşmanı yıpratarak **ilerleyişlerini yavaşlatmışlar** ve **TBMM'ye** ve **düzenli ordunun kurulup teşkilatlanmasına zaman kazandırmışlardır**.
- ✓ Azınlıkların zararlı faaliyetlerine karşı **Türk köy ve kasabalarını korumuşlardır**.
- ✓ TBMM'ye karşı çıkan **ayaklanmaların bastırılmasında etkili olmuşlardır**.
- ✓ **Ulusal bilincin doğmasına** ve **yaygınlaşmasına yardımcı olmuşlardır**.
- ✓ **Düzenli ordunun temelini oluşturmuşlardır**.

ORTAYA ÇIKIŞI

- **İlk Kuvayı Milliye teşkilatı**, İzmir'in işgalinden sonra Batı Anadolu'da Yunanistan'a karşı oluşmuştur.
- Yunan işgali karşısında örgütlenmeye karar veren halk **Balıkesir (26 – 30 Temmuz 1919)** ve **Alaşehir (16 – 25 Ağustos 1919)** kongrelerini düzenlemiştir.
- Bölgedeki bütün direniş güçlerinin **ortak bir cephe oluşturmaya** ve Batı Anadolu'daki **Kuvayı Milliye birliklerinin insan ve malzeme yönünden desteklenmelerine** karar verilen bu kongrelerin ardından **Batı Cephesi** kurulmuştur. Bu cephenin merkezi Balıkesir olmuştur.
- **Ali Fuat (Cebesoy) Paşa**, Sivas Kongresi'nde Batı Anadolu'daki **Kuvayı Milliye birliklerinin genel komutanlığına** tayin edilmiştir.

OLUMSUZ YÖNLERİ

- **Askeri disiplinden yoksun olmaları**
- Bazı Kuvayı Milliye şeflerinin, **TBMM'nin otoritesine girmeyi kabul etmeyerek ayaklanmaları** (Demirci Mehmet Efe, Çerkez Ethem gibi)
- **Bölgesel hareket etmeleri**, işbirliği ve uyum içinde çalışmamaları
- İhtiyaçlarını karşılayabilmek için, zaman zaman **halktan zorla para ve yardım toplamaları**
- Suçlu gördükleri kişileri **kendi kurallarına göre cezalandırmaları**
- **Düşman işgalini engelleyememeleri** gibi nedenlerden dolayı **8 Kasım 1920'de Kuva-yı Milliye birlikleri kaldırılarak düzenli ordu kurulmuştur**.
- ❖ Düzenli ordunun kurulmasında Gediz Muharebeleri'nde Kuva-yı Milliye'nin Yunanlılara karşı başarısız olması da etkili

CEMİYETLER

ZARARLI CEMİYETLER

YARARLI (MİLLİ) CEMİYETLER

AZINLIKLAR

TÜRKLER

KURULMA NEDENLERİ

Mavri Mira: Bizans'ı yeniden canlandırmak.
Pontus Rum: Doğu Karadeniz'de bir Rum devleti kurmak.
Etnik-i Eterya: Rum cemiyetlere destek olmak.

RUMLAR

Hınçak ve Taşnak Sütyun: Doğu Anadolu ve Çukurova bölgelerini içine alan bağımsız bir "Ermenistan Devleti" kurmak.

ERMENİLER

Alyans -İsrailit, Makabi ve Lions: Yahudilerin ticari menfaatlerini korumak ve ileride kurulacak İsrail Devleti'ne ekonomik kaynak sağlamak

YAHUDİLER

1- Sulh ve Selamet-i Osmaniye Fırkası: Amacı Osmanlı saltanatının devamını sağlamaktır.

2- Teali İslam Cemiyeti: Kurtuluşu, halifenin buyruklarına uymakta gören cemiyettir.

3- Kürt Teali Cemiyeti: Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde bağımsız bir Kürt devleti kurmayı amaçlamıştır.

4- İngiliz Muhipleri Cemiyeti: Osmanlı Devleti'ni İngiliz mandası altına sokmaktır.

5- Wilson Prensipleri Cemiyeti: Amerikan mandasını savunan yazar ve gazeteciler tarafından kurulan bir cemiyettir.

6- Hürriyet ve İtilaf Fırkası: İttihat ve Terakkicilere karşı kurulan partidir. Milli mücadeleye karşı çıkmıştır.

- ✓ Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra Anadolu'nun yer yer işgal edilmesi
- ✓ Bu işgaller karşısında Osmanlı Hükümeti'nin kayıtsız kalması
- AMAÇ:** İşgaller ve zararlı cemiyetlerin faaliyetlerine karşı halkı bilinçlendirme, örgütlendirme.

1- Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti: Kurulan ilk milli cemiyettir. Edirne'de kurulmuştur. Amacı, Doğu Trakya'nın Yunanistan'a katılmasını önlemektir.

2- İzmir Müdafaa-i Hukuk-u Osmaniye Cemiyeti: Amacı, Batı Anadolu'nun Türklere ait olduğunu dünyaya duyurmaktır. Daha sonra İzmir Redd-i İlhak Cemiyeti adını almıştır.

3- Şark Vilayetleri (Doğu Anadolu) Müdafaa-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti: Amacı, Doğu Anadolu Bölgesi'nde kurulması tasarlanan Ermeni Devleti'ne engel olmaktır.

4- Trabzon Muhafaza-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti: Trabzon ve çevresinde bir Rum Pontus Devleti'nin kurulmasını engellemektir.

5- Kilikyalılar Cemiyeti: Çukurova (Adana) Bölgesi'ndeki Fransız işgallerine ve Ermeni çetelerine karşı, bölge halkını örgütlemeye çalışmıştır.

6- Milli Karakol Cemiyeti: İstanbul'dan Anadolu halkına silah ve mühimmat sevkiyat işlerini yürütmüştür.

7- Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti: Mustafa Kemal'in isteği üzerine Sivas valisinin eşi Melek Hanım tarafından kurulmuştur.

8- Milli Kongre Cemiyeti: En uzun ömürlü cemiyettir. Milli cemiyetleri bir çatı altında toplamayı amaçlamış, milli mücadelenin haklılığını Dünya kamuoyuna duyurabilmek için basın yoluyla çalışmıştır.

- Oluşumunda **bağımsızlık, milliyetçilik düşüncesi** ve Osmanlı Hükümeti'nin işgallere karşı tepkisiz kalması etkilidir.
- **Ulusal bilincin uyanmasına** katkıda bulunmuşlardır.
- Yeni bir devlet kurma amacı taşımazlar. Düşmanı belirli bir süre oyalamışlardır.
- **Kuvayı Milliye hareketi**, bu cemiyetlerin çalışmaları sonucu ortaya çıkmıştır.
- Sonradan silahlı mücadele yönelmişlerdir. **Bölgesel kurtuluşu** amaçlamış ve birbirinden kopuk hareket etmişlerdir.

- İtilaf Devletleri ile işbirliği yapmışlardır.
- İşgalleri kolaylaştırmışlardır.
- Bağımsız devlet kurmayı amaçlamışlardır. (Azınlıklar)
- Milli mücadeleye karşı çıkmışlardır.

ÖZELLİKLERİ

VE MİLLİ MÜCADELE BAŞLIYOR-SAMSUN'A ÇIKIŞ

- ❖ Mondros Ateşkes Antlaşması imzalandığı sırada Mustafa Kemal, **Suriye'de Yıldırım Orduları Grup Komutanı** olarak bulunuyordu.
- ❖ **13 Kasım 1918'de** İstanbul'a gelen Mustafa Kemal, İtilaf Devletleri donanmasını görünce **"Geldikleri gibi giderler"** demiştir.

- ✓ **Osmanlı Hükümeti işgallere direnmenin mümkün olmadığını, İtilaf Devletlerinin dediklerini yapmakla Osmanlı saltanat ve hilafetinin devamını sağlanacağını sanıyorlardı.**

AMAC

- Samsun'a çıkışından itibaren, Mondros'a uyulmamasını isteyen **Mustafa Kemal'in asıl amacı;**
- ✓ **Ulusal bilinci uyandırmak** ve yaygınlaştırmak
 - ✓ Ulusal birliği gerçekleştirerek, **bağımsızlık savaşını başlatmak,**
 - ✓ **Ulusal egemenliğe dayanan, kayıtsız, şartsız, bağımsız yeni bir Türk Devleti kurmaktır.**

MUSTAFA KEMAL'İN YAPTIĞI ÇALIŞMALAR

- Mustafa Kemal, İstanbul'da memleketi ve milleti içine düştüğü durumdan kurtarmak için;
- ✓ **Padişah, devlet adamları ve arkadaşlarıyla** görüştü.
 - ✓ Türk milleti aleyhine yapılan **olumsuz propagandaları önlemek için yerli ve yabancı gazetelerle röportajlar yaparak** milletimizin haklarını dünyaya duyurmaya çalıştı.
 - ✓ Görüşlerini etkili biçimde duyurabilmek için yakın arkadaşı Fethi (Okyar) Bey ile birlikte **"Minber" adında bir gazete çıkardı.**
 - Mustafa Kemal bu çalışmalarının sonunda İstanbul'da kalmanın devleti ve milleti kurtarmak için yeterli olamayacağını görerek kararını verdi: **Anadolu'ya geçecek ve millî egemenliğe dayanan yeni bir Türk devleti kuracaktı.**

SAMSUN'A ÇIKIŞ

- Aynı tarihlerde **Karadeniz bölgesindeki karışıklıklardan dolayı**, bu bölgeye bir ordu müfettişi gönderilmesi gündeme gelince, Mustafa Kemal aradığı fırsatı buldu.
- **"9. Ordu Müfettişi"** sıfatıyla Anadolu'ya gönderilen Mustafa Kemal;
- **Karadeniz bölgesinde Türk halkının Rum çetelerine karşı başlattığı direniş hareketlerini önlemek,**
- **Halkın elindeki silah ve cephaneleri toplamak,**
- **İşgallere karşı kurulan Milli Cemiyetlerin faaliyetlerini durdurmak,**
- **Mondros'a uymayarak dağıtılmamış olan, Erzurum'daki 15. Kolordu'yu dağıtıp, silahlarını İtilaf Devletleri'ne teslim etmektir.**
- Mustafa Kemal, bunun için geniş yetkilerle donatılmış, doğudaki tüm illerde askeri ve sivil makamlara emir verme yetkisi almıştır.
- 16 Mayıs 1919'da İstanbul'dan yola çıkan Mustafa Kemal, 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkmıştır.
- Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkmasıyla milli mücadele **fiilen** başlamıştır.

KURTULUS CARELERİ

- O sıralarda devletin kurtuluşu için ortaya atılan kurtuluş çareleri şunlardır.
- ✓ **İngiliz himayesini istemek,**
 - ✓ **Amerikan mandasını istemek,**
 - ✓ **Bölgesel kurtuluş yolları aramak,**
 - Mustafa Kemal'e göre bu durum karşısında bir tek karar vardı. **Millî hâkimiyete dayanan, kayıtsız şartsız, bağımsız yeni bir Türk devleti kurmak."**

SAMSUN RAPORU

- Samsun ve çevresindeki incelemelerden sonra Mustafa Kemal, İstanbul Hükümeti'ne ilk raporu olan **"Samsun Raporu"**nu göndermiştir. Bu raporda;
- Samsun bölgesinde **Rumlar siyasi emellerinden vazgeçerlerse**, asayiş kendiliğinden düzelir.
 - Türklüğün **yabancı mandasına ve kontrolüne tahammülü yoktur.**
 - Yunanlıların **İzmir'de hakları yoktur.**
- Bu işgal geçici ve haksızdır.
- Ulus, **ulusal egemenlik esasını ve Türk milliyetçiliğini kabul etmiştir** ve bunu gerçekleştirmeye çalışacaktır.
 - Bu raporla Mustafa Kemal, **ilk kez resmi görevine ters düşmüştür.**

HAVZA GENELGESİ (28 MAYIS 1919)

GELİŞİMİ

- ❖ Samsun, İngiliz işgali altında olduğu için güvenli değildi. Bu nedenle Mustafa Kemal, Havza'ya geçti.
- ❖ Bütün yurttan **ulusal bir teşkilat kurulması gerektiğini** vurgulayan Mustafa Kemal, Havza Genelgesi'ni yayımladı ve ülkenin her yanındaki askeri ve sivil makamlara gönderdi.

GENELGENİN İÇERİĞİ

- Genelge ile Mustafa Kemal, Türk halkından;
- ✓ İşgallere karşı **protesto mitingleri** ve **gösteriler yapılmasını**,
 - ✓ İstanbul Hükümeti'ne **işgalleri kınayan protesto telgrafları çekilmesini**,
 - ✓ Azınlıklara karşı **taşkınlıklar yapılmamasını**,
 - ✓ Komutanların hiçbir şekilde silahlarını **teslim etmemesini**, yurdun her tarafında **direnış cemiyetleri kurulmasını** istemiştir.

AMACI

- Genelgenin amacı; **Türk halkını işgallere karşı uyarmak ve kitlesel olarak harekete geçirmek**,
- **Milli bilincin uyandırılmasını ve canlandırılmasını sağlamaktır**.

SONUÇLARI

- Mustafa Kemal Paşa'nın genelgedeki bu isteklerine, Türk halkı, **Anadolu'nun her tarafında mitingler düzenleyerek cevap vermiştir**.
- Havza genelgesinden sonra birçok yerde ve İstanbul'da mitingler düzenlenmesi üzerine İtilaf Devletleri, **birçok Türk aydınını tutuklayarak sürgüne göndermiştir**.
- **İstanbul yönetimi ise Mustafa Kemal Paşa'yı geri çağırması**, fakat Mustafa Kemal geri dönmediği gibi İstanbul'a çektiği telgrafta; **"Anadolu'da oluşmaya başlayan ulusal hareketi hiçbir gücün durduramayacağını"** bildirmiştir.

ÖNEMİ

- Havza Genelgesi, Milli Mücadele döneminde yayınlanan **ilk ulusal genelgedir**.
- Havza Genelgesi, Mustafa Kemal Paşa'nın milletin çıkarlarını **işgalci güçlere ve İstanbul Hükümeti'ne karşı çekinmeden savunmaya çalıştığını** gösterir.

AMASYA GENELGESİ (TAMİMİ) (22 HAZİRAN 1919)

➤ Havza'da çalışmalarını tamamlayan Mustafa Kemal Paşa, Amasya'ya geçti. Burada, daha önce hazırladığı genelgeyi **Rauf (Orbay) Bey, Refet (Bele) Bey, Ali Fuat (Cebesoy) Paşa, Kazım Karabekir Paşa** (Erzurum) ve **Cemal Paşa** (Konya) tarafından onaylattıktan sonra Anadolu'daki tüm askeri ve sivil makamlara gizli olarak bildirmiştir.

- ✓ Genelgenin diğer komutanlara da onaylatılmasının amacı; **milli mücadeleyi kişisellikten çıkarma ve halk üzerindeki etkisini artırmaktır.**
- ✓ Genelgenin yayınlanma amacı; işgallere karşı halkın oluşturduğu **direnme cemiyetlerini tek bir çatı altında birleştirmek için Sivas'ta ulusal bir kongre toplanmasını sağlamaktır.** Ayrıca Milli Mücadele'yi **kişisel ve bölgesel olmaktan kurtarıp halka mal etmek** amaçlanmıştır.

1- Vatanın bütünlüğü ve milletin bağımsızlığı tehlikededir.
2- İstanbul Hükümeti ve Padişah, üzerlerine düşen görev ve sorumluluğun gereklerini yerine getirememektedir. Bu durum, milletimizi yok olmuş gibi göstermektedir.

- **Kurtuluş Savaşı'nın gerekçesi belirtilmiştir.**
- İstanbul Hükümeti'ne **ilk defa açıkça karşı çıkılmıştır.**

3- Milletin bağımsızlığını yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır.

- Kurtuluş Savaşı'nın **amacı** ve **yöntemi** yani **nasıl yapılacağı** belirtilmiştir.
- **Ulusal egemenlikten ilk defa bahsedilmiştir.**

4- Milletin sesini dünyaya duyurmak için her türlü etki ve denetimden uzak **milli bir kurulun** oluşturulması gerekmektedir.

➤ **Temsil Heyeti (Kurulu)**'nin oluşturulması fikri **ilk defa ortaya atılmıştır.**

5- Anadolu'nun en güvenilir yeri olan Sivas'ta, **milli bir kongrenin** toplanması gerekmektedir. Bu kongreye her ilden, milletin güvenini kazanmış üçer delege katılacaktır. Bu delegeler Müdafaa-i Hukuk, Redd-i İlhak Cemiyetleri ve belediyeler tarafından seçilecektir.

- ✓ Milletin güvenini kazanmış ve **Milli Mücadele taraftarı kişilerin seçilmesi** amaçlanmıştır.
- ✓ Vatanın geleceği ile ilgili kararların **halkın istekleri doğrultusunda alınmasını sağlamak** amaçlanmıştır.

6- 10 Temmuz'da Doğu illeri adına **Erzurum'da toplanacak olan kongreye** katılacak delegeler, Sivas'a gelerek buradaki kongreye de katılacaklardır.
7- Ordular kesinlikle dağıtılmayacak, askeri ve sivil yöneticiler, görevlerini terk ve teslim etmeyeceklerdir.

- **İlk defa Mondros Mütarekesi'ne, İtilaf Devletleri'ne ve İstanbul yönetimine açıkça karşı çıkılmıştır.**
- Gerektiğinde **silahlı ve topyekûn bir mücadelenin** yapılabileceğinin işaretleri verilmiştir.

➤ İtilaf Devletleri genelge sonrası İstanbul Hükümeti'ne baskı yapınca **Mustafa Kemal Paşa 9. Ordu Müfettişliği görevinden alınmıştır.**
➤ Buna karşılık Mustafa Kemal Paşa, **7-8 Temmuz 1919** gecesine **9. Ordu Müfettişliğinden ve çok sevdiği askerlik mesleğinden istifa etmiş, İstanbul'a dönmeyeceğini ve Anadolu'da mücadeleyi sürdüreceğini bildirmiştir.** (mücadeleciliği, kararlılığı, vatanseverliği)

- ✓ Mustafa Kemal, TBMM'nin kendisine **"Başkomutanlık"** yetkilerini vermesine kadar **sivil bir vatandaş olarak mücadelesine devam etmiştir. Amasya Genelgesi Mustafa Kemal'in resmi görevle yaptığı son çalışmadır.**
- ✓ Mustafa Kemal Paşa, her ilin vali ve komutanlarına yazdığı bir mektupla; **"Artık İstanbul, Anadolu'ya hâkim değil, tabi olmak mecburiyetindedir."** demiştir.

ERZURUM KONGRESİ (23 TEMMUZ – 7 AĞUSTOS 1919)

- Kongreyi toplayan; **Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk** ve **Trabzon Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleridir.**
- Toplanma amacı; **Doğu Anadolu'yu ve Doğu Karadeniz'i Ermeni ve Rum saldırılarına karşı savunmaktır.**

- Mustafa Kemal'in Erzurum'da bir kongre toplamasında;
- ✓ **Erzurum'un işgal altında olmaması,**
- ✓ **İtilaf Devletleri'nin birliklerine uzakta ve güvenli bir yerde olması,**
- ✓ **Kazım Karabekir** Komutasında dağıtılmamış bir ordunun bulunması gibi faktörler etkili olmuştur.

- Mustafa Kemal, Erzurum Kongresi'ne başkan seçildi.
- Mustafa Kemal'in kongreye katılması ve başkan seçilmesi, **kongrede ulusal nitelikli kararlar alınmasını sağladı.**
- Mustafa Kemal Paşa'nın **sivil olarak ilk görevi** Erzurum Kongresi Başkanlığı'dır.

1- Ulusal(millî) sınırlar içinde vatan bir bütündür, bölünemez.

- **İlk defa millî sınırlardan bahsedilmiştir.** Bu karar **Misak-ı Milli kararlarında da aynen kabul edilmiştir.**

2- Her türlü yabancı işgal ve müdahalesine karşı, Osmanlı Devleti'nin dağılması halinde millet birleşerek kendini savunacaktır.

- **Ulusal (millî) bağımsızlıktan taviz verilmeyeceği** belirtilmiştir.

3- İstanbul Hükümeti yurdun bütünlüğünü ve milletin bağımsızlığını sağlayamazsa geçici bir hükümet kurulacaktır. Bu hükümeti kongre seçilecek, eğer kongre toplanmamışsa, hükümet kurma işini Temsil Heyeti yapacaktır.

- **İlk kez İstanbul Hükümeti'ne alternatif bir hükümet kurmaktan** bahsedilmiştir.
- **Ulus iradesine önem verildiğini** gösterir.
- **Temsil Heyeti** kurulmuştur.

4- Kuva-yı Milliye'yi (amil) etkin, millî iradeyi hâkim kılmak esastır.

- **Ulusal egemenliğe dayalı bir düzenin kurulacağını, ulusal egemenliğin koşulsuz olarak gerçekleştirileceğinin** mesajı verilmiştir.

5- Manda ve Himaye kabul edilemez.

- **Tam bağımsızlık** hedeflenmiştir. **Manda ve himaye fikri ilk defa reddedilmiştir.**

6- Hıristiyan unsurlara, siyasi egemenliğimizi ve sosyal dengemizi bozacak ayrıcalıklar verilemez.

- Her yönüyle **tam bir bağımsızlığın** hedeflendiği ve **içişlerimize hiçbir devletin karışamayacağı** ifade edilmiştir.

7- Mebusan Meclisi'nin derhal toplanmasına ve hükümet işlerinin meclis denetiminde yürütülmesine çalışılacaktır.

- **Ulus egemenliğine önem verildiğini, İstanbul Hükümetinin meclis aracılığıyla denetim altına alınmak istendiğini** gösterir.

- ✓ **Toplanış şekli, amacı ve yapısı bakımından bölgesel, aldığı kararlar yönünden ulusal bir kongredir.**
- ✓ İç ve dış politikayı ilgilendiren kararlar alması **meclis gibi hareket ettiğini gösterir.**

- ✓ **İlk defa ulusal egemenliğin kayıtsız şartsız** gerçekleştirilmesinden bahsedilmiştir.

- ✓ **İlk kez millî sınırlardan ve bir hükümet kurmaktan** bahsedilmiştir.
- ✓ Kongre kararlarının bir kısmı **bölgesel, Manda ve Azınlıklar** ile ilgili maddeleri **dış politika**, diğerleri **ulusal nitelikli** kararlardır.
- ✓ 9 kişilik **Temsil Heyeti** kurulmuş, başkanlığına Kemal getirilmiştir.

SİVAS KONGRESİ (4 – 11 EYLÜL 1919)

- Bu kongrenin **en önemli özelliği**; temsil edilen yerler ve aldığı kararlar itibarıyla **ulusal bir karaktere sahip olmasıdır**.
- **Amacı**; **ulusal güçleri birleştirmek ve ulusal hareketi idare edebilecek bir teşkilat kurmaktır**.

- **Damat Ferit Hükümeti ve İngilizler, Sivas Kongresi'nin dağıtılması, Mustafa Kemal ve arkadaşlarının tutuklanması için** Elazığ Valisi Ali Galip'i görevlendirmiştir.
- Ancak kongrenin toplanmasını engelleme girişimleri sonuçsuz kalmıştır.

- Sivas Kongresi, 4 Eylül 1919'da **38 delegenin katılımıyla** toplanmıştır.
- Kongrede **genel oyların çoğunu alan Mustafa Kemal**, önce kongre başkanlığına, kongre sonunda da **Temsil Kurulu Başkanlığı'na seçilmiştir**.

1- Erzurum Kongresi'nde alınan kararlar, burada yeniden görüşülerek, **ulusal kararlar olarak aynen kabul edilmiştir**.

2- Bütün yararlı (milli) cemiyetler; Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti olarak **birleştirilmiştir**.

3- Manda ve himaye fikri kesin olarak reddedilmiştir.

4- İlk kez Erzurum'da oluşturulan ve sadece doğu illerinde yetkili kılınan 9 kişilik Temsil Heyeti, "Yurdun bütünü temsil eder" şeklinde düzenlenerek, ulusal hale getirildi ve üye sayısı 16'ya yükseltildi ve başkanlığına Mustafa Kemal getirildi.

- ✓ Amaç; **Kurtuluş Savaşı'nı tek elden yönetmektir**.
- ✓ **Siyasi örgütlenmede ilk büyük adım** atılmıştır.
- ✓ **Cepheler arasında birlik sağlanmak** istenmiştir.

- Kongrenin ilk günü bazı delegeler özellikle **ABD mandasını** gündeme getirmiş ancak bu durum **ulusal bağımsızlığa ve ulusal egemenliğe ters olduğu için** reddedilmiştir.
- Bu karar Türk Milleti'nin **kayıtsız şartsız tam bağımsızlığı hedeflediğini**

KONGRE SONRASI GELİŞMELER

- **Temsil Kurulu**, Türk Milleti adına iç ve dış politikada **siyasi ve idari karar almak için tek yetkili organ haline getirildi**.
- **Temsil Kurulu, ilk defa yürütme yetkisini (hükümet görevi) kullanarak Ali Fuat Paşa'yı Batı Cephesi Komutanlığı'na atadı.**

- **Temsil Kurulu, Ali Galip Olayı nedeniyle tüm yurda çektiği telgraflarda;**
- ✓ İstanbul ile tüm haberleşmelerin kesilmesini,
- ✓ Yapılacak tüm çalışmalarda Sivas'a bağlı kalınmasını,
- ✓ Her türlü haberleşme ve danışma merkezinin Sivas olduğunu,
- ✓ İstanbul'un Anadolu'ya atadığı komutan ve valilerin kabul edilmeyerek, geri gönderilmesini istemiştir.

- Temsilciler Kurulu, bu çalışmalarıyla **İstanbul Hükümeti'ne bağlı olmadığını göstermeyi** amaçlamıştır.
- Bu gelişme üzerine **Padişah Vahdettin, Damat Ferit'i görevden almıştır**.
- **Damat Ferit Hükümeti'nin düşürülmesi, Temsil Kurulu'nun ilk siyasi başarısıdır**.
- Damat Ferit Hükümeti yerine **milli mücadele taraftarı Ali Rıza Paşa Hükümeti** kurulmuştur.

- Sivas Kongresi'nden sonra **yayın yoluyla propaganda yapmak, halkı milli mücadele etrafında toplamak ve milli mücadelenin haklılığını duyurmak** için, **"İrade-i Milliye"** adlı bir gazete çıkarılmaya başlandı. (Bu gazete, **ulusal mücadelenin ilk yarı resmi yayın organı** oldu.).

Zeki DOĞAN

Sosyal Bilgiler Öğretmeni

sosvalciniz.wordpress.com

- Temsil Kurulu, TBMM açılıncaya kadar görevini sürdürmüş, **TBMM'nin açılmasıyla da görevi sona ermiştir**.

AMASYA (PROTOKOLÜ) GÖRÜŞMELERİ (20 – 22 EKİM 1919)

- **Sivas Kongresi sonrasında İstanbul'da Damat Ferit Hükümeti düşmüş, yerine milli mücadele taraftarı Ali Rıza Paşa Hükümeti kurulmuştu.** Bu durum İstanbul Hükümeti ile Temsil Kurulu arasındaki ilişkilerin yumuşamasını sağladı.

GÖRÜŞMEDE ALINAN KARARLAR

1- İşgallere karşı hep birlikte karşı konulacak, **Türklerin çoğunlukta olduğu yerlerin işgaline izin verilmeyecektir.**

3- İstanbul Hükümeti, **Temsil Kurulu'nun rızası olmadan düşmanlarla barış görüşmesine gitmeyecek**; bundan sonra yapılacak görüşmelere Temsil Heyeti'nin uygun göreceği kişiler de katılacaktır.

5) **Mebusan Meclisi'nin toplanması için seçimlere gidilecek, seçimler tam bir serbestlik içinde yapılacaktır;**

- Salih Paşa, **bu kararları İstanbul Hükümeti'ne kabul ettireceğini, ettiremezse istifa edeceğini** belirterek İstanbul'a dönmüştür. Salih Paşa, İstanbul'da kararları kabul ettiremedi ama istifa da etmedi.
- **Yürürlüğe giren tek karar, seçimlere gidilip Mebusan Meclisi'nin açılması oldu.**

❖ İstanbul Hükümeti'nin bu kararları biri hariç kabul etmemesinin nedeni; **merkezi otoritesini korumak istemesi ve Anadolu hareketinin daha da güçleneceğinden endişe duymasıdır.**

ÖNEMLİ

- ✓ İstanbul Hükümeti; bu görüşmeyle **Temsil Heyeti'ni, Sivas Kongresi kararlarını ve Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'ni hukuken tanıdı.**
- ✓ Amasya Protokolleri, **Temsil Kurulu'nun ikinci siyasi başarısıdır.**
- ✓ **Temsil Kurulu'nun siyasi etkinliğini artırmıştır.**
- ✓ Osmanlı Mebusan Meclisi'nin açılmasını **kesinleştirmiştir.**

- Taraflar arasındaki ilişkilerin yumuşaması üzerine Ali Rıza Paşa, **Bahriye Nazırı (Bakanı) Salih Paşa'yı** Temsil Heyeti ile görüşmeler yapmak üzere Amasya'ya gönderdi.
- **Amasya Görüşmeleri**, Temsil Kurulu adına **Mustafa Kemal Paşa ile** İstanbul Hükümeti adına **Bahriye Nazırı (Bakanı) Salih Paşa** arasında gerçekleşmiş ve **Amasya Protokolü** imzalanmıştır.

2- İstanbul Hükümeti, **Temsil Heyeti ile Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'ni** ve **Sivas Kongresi kararlarını tanıyacaktır.**

4- **Mebusan Meclisi, İstanbul dışında, İstanbul Hükümeti'nin de uygun göreceği bir şehirde derhal toplanacaktır.**

- Mustafa Kemal Paşa'nın Mebusan Meclisi'nin İstanbul dışında toplanmasını istemesinin nedenleri;
- ✓ **İstanbul'un İtilaf Devletleri'nce fiilen işgal edilip baskı altında tutulması ve İstanbul'da saltanat taraftarlarının çoğunlukta olması** gibi nedenlerden dolayı İstanbul'da sağlıklı karar alınamayacağını düşünmesidir.

- **İlk kez** İtilaf Devletleri, İstanbul Hükümeti ve Temsil Kurulu farklı amaçlar için de olsa, **ortak bir karara varmış oldular.** Bu kararda;
- **Temsil Kurulu'nun amacı; Ulusal bağımsızlık hareketini meşrulaştırmak, bunu başaramazsa da İstanbul'da sağlıklı kararlar alınamayacağını ispatlamaktır.**
 - **İstanbul Hükümeti'nin amacı; Kendi çıkarları doğrultusunda kararlar çıkartarak, Temsil Kurulu'nu etkisiz ve yetkisiz kılabilmektir.**
 - **İtilaf Devletleri'nin amacı;** Toplanacak olan Mebusan Meclisi'ne, işgalleri onaylatarak resmileştirmektir.

TEMSİL KURULU'NUN ANKARA'YA GELİŞİ (27 ARALIK 1919)

- İstanbul Hükümeti ile Temsil Kurulu arasında **Amasya Görüşmelerinde** alınan kararlar doğrultusunda İstanbul'da Mebusan Meclisinin açılacağı kesinleşmesi üzerine Anadolu'da seçimler yapılmıştır.
- **Mustafa Kemal** de bu seçimlerde **Erzurum Milletvekili** olarak seçilmiş ve İstanbul'da toplanacak olan **Mebusan Meclisi'nin çalışmalarını yakından takip etmek amacıyla** Temsil Kurulu ile birlikte Sivas'tan Ankara'ya gelmiştir. **(27 Aralık 1919)**
- **Ankara bu tarihten itibaren milli mücadelenin yönetim (idare) merkezi olmuştur.**

Ankara'nın Milli Mücadele'nin fiili merkezi olarak seçilme nedenleri

- ✓ İşgal edilmemiş, **savunmaya elverişli, müstahkem (korunaklı)** bir şehir olması
- ✓ **Anadolu'nun her yanı ile ulaşım ve haberleşme ağının iyi olması** (telgraf hatları, tren yolları v.b.)
- ✓ Yunanlılarla mücadele edilen **Batı Cephesi'ne** ve Fransızlarla mücadele edilen **Güney Cephesi'ne yakın olması**
- ✓ İstanbul'a yakın olması ve **Mebusan Meclisi'nin çalışmalarını daha yakından izleme imkânının bulunması**
- ✓ Ankara'da **ulusal örgütlerin güçlü olmasıdır.**

ÖRNEK SORU

Amasya Görüşmeleri'nden sonra Son Osmanlı Mebusan Meclisinin İstanbul'da toplanacağı kesinleşince, Mustafa Kemal Meclis-i Mebusanın çalışmalarını daha yakından takip edebilmek amacıyla Temsil Heyeti üyeleri ile birlikte Ankara'ya geldi.

Mustafa Kemal'in bu iş için Ankara'yı seçmesinde aşağıdaki faktörlerden hangisi etkili olmamıştır?

- A) Milli Mücadele'de en önemli cephe olan Batı Cephesi'ne yakın olması
- B) Ankara'da Kazım Karabekir'e bağlı 15.Kolordunun bulunması
- C) Anadolu'nun ortasında merkezi bir konumda bulunması
- D) İç kesimlerde olması nedeniyle güvenlikte olması

(Soru'nun telif hakkı Zeki DOĞAN'a aittir.)

- **Mustafa Kemal, Ankara'da Milli mücadele taraftarı mebuslara yaptığı görüşmelerde şu isteklerde bulundu.**

- 1-Kendisinin gıyaben meclis başkanı seçilmesi
- 2-Ali Rıza Paşa Hükümetine güvenoyu verilmesi

3-Misak-ı Milli kararlarının alınması

4-Mecliste bir Müdafaa-i Hukuk Grubu'nun oluşturulması

OSMANLI MEBUSAN MECLİSİ'NİN TOPLANMASI VE MİSAK-I MİLLİ'NİN KABULÜ (12-28 OCAK 1920)

- Amasya Görüşmeleri sonucunda İstanbul Hükümeti; Meclis-i Mebusan'ın toplanmasını kabul edince seçimler yapıldı.
- **İtilaf Devletleri**, işgal altındaki bölgeler de dâhil olmak üzere **seçimleri engelleyecek bir harekette bulunmadılar**.
- **Çünkü İtilaf Devletleri** İstanbul'u denetim altında tuttukları ve **meclisin, kendilerinin sunacağı barış şartlarını kabul edeceğini düşündükleri için** seçimlere ve meclisin toplanmasına karışmamışlardır.

ÖRNEK SORU

Mustafa Kemal, bu toplantıya katılmadı. Mebusan Meclisine seçilen milletvekillerinin birçoğu ile Ankara'da görüşerek Mecliste alınacak millî kararlar konusunda bir anlaşma sağlandı. Mustafa Kemal, mecliste bir Müdafaa-i Hukuk grubu kurmalarını istedi. Fakat milletvekilleri onun yerine Felah-ı Vatan Grubu adıyla bir grup kurdular.

Mustafa Kemal'in milletvekillerinden mecliste bir grup kurmalarını istemesindeki amaç aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İstanbul Hükümeti ile birlikte hareket etmek
- B) Milli mücadele doğrultusunda kararlar alınmasını sağlamak
- C) İtilaf Devletlerinin meclise baskı yapmalarını önlemek
- D) İstanbul'daki milletvekillerinin sayıca az olması

(Soru'nun telif hakkı Zeki DOĞAN'a aittir.)

- Seçimleri genelde **Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri'nin desteklediği adaylar** kazandı. Seçimlerde **Mustafa Kemal Erzurum'dan milletvekili** seçilmiştir.
- Mustafa Kemal Paşa, **İstanbul'a gidecek milletvekillerinden;**
- ✓ **kendisinin gıyaben Meclis Başkanı seçilmesi,**
 - Mustafa Kemal'in İstanbul'da toplanacak olan Mebuslar Meclisi'ne başkan seçilmek istemesinin nedeni; **dağıtılması halinde başkanlık yetkisini kullanarak, Meclisi Anadolu'da daha güvenli bir yerde toplayabilmektir.**
- ✓ **Meclis'te Müdafaa-i Hukuk Grubu oluşturulması,**
- ✓ **Vatanın bütünlüğü ve milletin bağımsızlığı ile ilgili kararlar alınmasını** istemiştir.

- 12 Ocak 1920'de İstanbul'da Osmanlı Mebusan Meclisi son kez toplanarak çalışmalarına başladı.
- Mustafa Kemal, **meclis başkanlığına seçilemedi. Müdafaa-i Hukuk Grubu oluşturulamadı.** Bunun yerine **Felah-ı Vatan (Vatanın Kurtuluşu)** adlı yeni bir grup kuruldu.
- ✓ Mustafa Kemal'e söz verip amaçlarından uzaklaşan milletvekillerinin bu davranışlarının nedeni; **saltanata bağlı olduklarını göstermek istemeleri ve İtilaf Devletleri'nin baskısından çekinmeleridir.**
- Meclisteki çalışmalar sonucunda 28 Ocak 1920'de Mebusan Meclisi'nde Türk milleti için çok önemli olan **Misak-ı Milli (Milli Ant / Yemin)** kabul edilmiştir.

MİSAK-I MİLLİ KARARLARI (28 OCAK 1920)

1- Sınırlar: Mondros Ateşkesi imzalandığı sırada Türk askerinin koruduğu, Müslüman Türk nüfusun çoğunluğu oluşturduğu vatan toprakları bir bütündür parçalanamaz.

- Bu karar daha önce **Erzurum Kongresi'nde benimsenmiştir.**
- **Milli sınırlara son ve kesin şekli verilmiştir.**
- Ulusal sınırlar **Wilson İlkeleri'ne** uyumluluk gözetilerek çizilmiştir.

2- Boğazlar: İstanbul ve Marmara'nın güvenliği sağlandığı takdirde, Boğazlar uluslararası ticarete açılabilir.

- Bu kararla **siyasi ve askeri bağımsızlık** vurgulanmıştır.

3- Azınlık Hakları: Azınlıklara, komşu ülkelerdeki Türklere tanınan haklar oranında hak tanınacaktır.

- Avrupalı Devletlerin **içişlerimize** karışmasını engellemek ve **bağımsız bir devlet olduğumuzu kabul ettirmek** amaçlanmıştır.
- **Devletlerin eşitliği** prensibine uygun hareket edilmiştir.

4- Kapitülasyonlar: Siyasi, ekonomik ve mali gelişmemizi engelleyen ve hukuk alanında hâkimiyetimizi sınırlayan **imtiyazlar kabul edilemez.**

- Bu karar ile **kapitülasyonların kaldırılması amaçlanmıştır.** (Kapitülasyonlara **ilk defa** karşı çıkmıştır.).
- **Bağımsızlık ve egemenlik haklarımızdan taviz verilemeyeceği** vurgulanmıştır.

5- Arap Ülkeleri: Arapların oturduğu ülkelerin geleceği, o ülke halklarının kararına (**halk oylaması**) göre belirlenmelidir.

6- Batı Trakya: Bölgenin geleceğini belirlemek üzere **halkoyuna** başvurulmalıdır.

7- Elviye-i Selase: Kendi istekleriyle Türkiye'ye katılmış olan **Kars, Ardahan ve Batum (Artvin)**'da gerekirse **halkoyuna** başvurulmalıdır.

- Bu bölgelerde, **halkın çoğunluğu Türk ve Müslüman olduğundan,** serbest oylamanın **çıkartmalarımıza uygun olacağı** düşünülmüştür.

İtilaf Devletleri'nin Misak-ı Milli Kararlarına Tepkileri

- **Misak-ı Milli kararlarının ilan edilmesi İtilaf Devletlerini rahatsız etti.** Hükümete ve Meclise baskı yaparak alınan bu kararların değiştirilmesini istediler.
- İstekleri kabul edilmeyen İtilaf Devletleri, **16 Mart 1920'de İstanbul'u resmen işgal ederek, Mebusan Meclisi'ni basıp dağıtmışlar,** milletvekili ve aydınları tutuklayarak sürgüne göndermişlerdir.

Ö
N
E
M
İ

- ✓ **Ulusal sınırlarımız kesin olarak çizilmiştir.**
- ✓ Misak-ı Milli, **Türk milletinin ulusal sınırlar içerisinde bağımsız yaşama yeminidir.**
- ✓ **Ulusal bilince erişildiğini** göstermiştir.
- ✓ Misak-ı Milli'de **ulusal bağımsızlık ve ülke bütünlüğü** ile ilgili konular gündeme gelmiş, **ulusal egemenlik ilkesi ön plana çıkarılmamıştır.**
- ✓ **Ulusal bağımsızlık mücadelesine yasallık kazandırmıştır.**
- ✓ **Kurtuluş Savaşı'nın programını ve temelini oluşturmuştur.**

İSTANBUL'UN İŞGALİ (16 MART 1920)

- **Son Osmanlı Mebusan Meclisi'nde Misakı Milli kararlarının alınması üzerine,** İtilaf Devletleri **16 Mart 1920'de İstanbul'u resmen işgal ederek, Mebusan Meclisi'ni basıp dağıtmışlar,** milletvekili ve aydınları tutuklayarak Malta Adası'na sürgüne göndermişlerdir.

- **Mebusan Meclisi'nin dağıtılması İtilaf Devletlerinin, Türk halkının iradesini yok saydıklarını gösterir.**
- Kanun-u Esasi'ye göre, Mebusan Meclisi'ni açma-kapatma yetkisi padişahın elinde olmasına rağmen, **İngilizlerin meclisi basıp dağıtmaları, anayasaya aykırı bir durumdur.**

- İşgalden hemen sonra bir bildiri yayınlanan İtilaf Devletleri;
- ✓ **İşgalin geçici olduğunu,**
- ✓ **Anadolu'da karışıklık devam ederse, İstanbul'un Türklerden alınacağını,**
- ✓ **Herkesin saltanat makamı olan İstanbul'un emirlerine uyması gerektiğini** belirtmişlerdir.

- İtilaf Devletleri, **İstanbul'un işgalinin dünya kamuoyunda oluşturacağı olumsuz imajı yok etmek, işgalden Anadolu hareketinin sorumlu olduğunu göstermek ve halkın tepkisini azaltmak amacıyla** bildiri yayınlamışlardır.
- **İstanbul'un İtilaflar tarafından işgal edilmesi ve Mebusan Meclisi'nin dağıtılması Türk halkının İstanbul Hükümeti'ne olan güvenini sarsmıştır.**

Mustafa Kemal'in İşgale ve İtilaf Devletleri'ne Tepkisi

- Mustafa Kemal işgali öğrenince tüm yurdu bu işgalden haberdar eden bir genelge yayınlamış ve aşağıdaki tedbirleri almıştır;
- ✓ **İstanbul ile tüm ilişkiler kesilecektir.**
- ✓ **İstanbul'daki tutuklamalara karşılık Anadolu'daki İtilaf subayları tutuklanacaktır.**
- ✓ **Bundan sonra İstanbul'a hiçbir ilden vergi gönderilmeyecektir.**
- ✓ **Padişah tutsak olduğu için bundan sonra Milli Mücadele padişah adına da yürütülecektir.**
- ✓ **İstanbul'dan Anadolu'ya kaçabilen milletvekilleri isterlerse Ankara'da yeni açılacak olan Meclise katılabileceklerdir.**

- **Bütün bu gelişmeler, saltanat ve hilafet yanlılarını da ulusal mücadelecilerin yanına yöneltmiş ve Ankara'da TBMM'nin açılmasına zemin hazırlamıştır.**
- Mustafa Kemal'in, İstanbul'da meclisin sağlıklı kararlar alamayacağı görüşü haklılık kazanmış, **gerçekçiliği ve ileri görüşlülüğü** kanıtlanmıştır.
- Damat Ferit Paşa yeniden sadrazamlığa getirilmiş ve hükümeti kurmuştur. Padişah, Mebusan Meclisi'ni süresiz olarak kapatmış, böylece Osmanlı meclis tarihi de sona ermiştir.

I. TBMM'NİN AÇILMASI (23 NİSAN 1920)

- 16 Mart 1920'de **İstanbul'un İtilaf Devletleri tarafından resmen işgal edilmesi ve Mebusan Meclisi'nin dağıtılması**, I. TBMM'nin açılmasına zemin hazırlamıştır.
- Mustafa Kemal 19 Mart 1920'de bir genelge yayınlarak **İstanbul'un işgalini protesto etmiş; Ankara'da yeni bir meclisin açılacağını, Anadolu'ya kaçabilen milletvekillerinin Ankara'da açılacak olan Millet Meclisi'ne katılabileceğini** bildirmiştir.

- ✓ Bu genelge ile İstanbul'daki milletvekillerine sahip çıkılması, **ulusal iradenin pekiştirilmeye çalışıldığını gösterir.**
- İlk TBMM, Anadolu'dan seçilen ve İstanbul'dan Ankara'ya kaçabilen milletvekillerinin katılımıyla 23 Nisan 1920'de açıldı.
- Mustafa Kemal Paşa, ilk Meclise **Ankara Milletvekili** olarak katıldı ve 24 Nisan 1920'de **Meclis Başkanlığı'na seçildi** (TBMM'nin ilk resmi başkanı).

1- Ulusal iradeyi, vatanın geleceğine hâkim kılmak esastır. TBMM'nin üstünde hiçbir güç ve makam yoktur.

- ✓ **Osmanlı Hükümeti ve saltanat yok sayılmıştır.**
- ✓ Meclisin **"ihtilalci"** özelliğini gösterir.
- ✓ İleride Cumhuriyet yönetimine geçileceğini belirtmektedir (**ulusal egemenlik**).

3- Hükümet kurmak zorunludur.

- ✓ **Kurucu meclis** özelliği gösterir.
- ✓ **Yeni Türk Devleti'ne işlerlik kazandırmak** amaçlanmıştır.
- ✓ İstanbul Hükümeti'nin yerine **başka bir hükümet kurulacağı** belirtilmiştir.

5- Hükümet işleri, Meclis içerisinde seçilecek bir heyet tarafından yürütülecektir. Meclis Başkanı bu heyetin de başkanıdır.

- ✓ Bu kararlar **Meclis Hükümeti Sistemi** kabul edilmiştir.
- ✓ Bu karar aynı zamanda **güçler birliğinin bir sonucudur.**
- ✓ Meclis Hükümeti sisteminden **Kabine sistemine geçiş, Cumhuriyetin ilanı ile birlikte olacaktır.**

2- Yasama (kanun yapma) ve Yürütme (hükümet) yetkileri TBMM'ye aittir (Güçler birliği ilkesi).

- ✓ Amaç; **Meclisi, milletin tek temsilcisi haline getirmek ve Milli Mücadele'de çabuk karar alıp uygulayabilmektir.**
- ✓ **Yasama ve Yürütme** yetkilerinin TBMM'de toplanması, **cumhuriyet yönetimine geçileceğinin kesin bir göstergesidir.**
- ✓ Bütün yetkilerin TBMM'nin elinde toplanması **demokrasiye terstir.**
- ✓ Meclis, **İstiklal Mahkemeleri'ni** kurarak **yargı** gücünü de kullanmıştır.

4- Geçici kaydıyla bir hükümet başkanı tanımak veya padişah vekili atamak doğru değildir.

- ✓ **Meclisin, kararlarında bağımsız olması gerektiği ve sürekli olacağı** vurgulanmıştır.

6- Padişah ve halifenin geleceği, işgalcilerin baskısı bittikten sonra Meclis tarafından belirlenecektir.

- ✓ Bu ilke ile **meclis, saltanat makamının üzerinde yer almaktadır.**
- ✓ **Ulusal egemenlik anlayışına ters olmasına rağmen** böyle bir karar alınmasının nedeni, **ortamın böyle bir değişikliğe hazır olmaması ve halkın tepki gösterebileceği endişesidir.**

I.TBMM'NİN ÖZELLİKLERİ

- ✓ TBMM'nin açılmasıyla **"Milli Egemenlik"** ilkesi tam olarak ilk kez gerçekleştirilmiştir.
- ✓ Yeni bir devletin kurulmasını sağladığından **"Kurucu Meclis"** sıfatını almıştır (Anayasa yapması bu duruma örnektir.). Ancak ulusal birlik ve beraberliği zedelememek için **"olağanüstü yetkilere sahip meclis"** tanımlaması yapılmıştır.
- ✓ Yeni bir yönetim anlayışını ve egemenliğin kaynağını değiştirmeyi öngördüğü için **"ihtilalci"** bir karakter taşımıştır.

- Partileşme yoktur, gruplaşma vardır; Müdafaa-i Hukuk Grubu gibi.
- **Meclis Hükümeti Sistemi'**ni benimsemiştir; Meclis Başkanı Hükümetin de başkanıdır.
- Hükümet üyeleri (bakanlar) meclis içerisinde tek tek oylanarak seçilir, istenmeyen hükümet üyesi değiştirilebilir fakat hükümet düşmez. **Bu sistemde Başbakan ve Cumhurbaşkanı gibi makamlar yoktur. TBMM bu makamların kendisidir.**

I. TBMM'nin otoritesini güçlendirdiğinin kanıtları

- **Yasama ve yürütme yetkilerini kendinde toplaması**
- İstanbul Hükümeti'nin yaptığı ve yapacağı her türlü işlemi yok sayması
- **Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nu kabul etmesi**
- **İstiklal Mahkemeleri'ni kurması**
- **Ayaklanmaları bastırması**
- Vergi oranlarını arttırması
- **Kurtuluş Savaşı'nı kazanması**
 - ❖ **Ceride-i Resmîye:** İlk resmi gazetedir. TBMM Hükümeti'nin yaptığı atamalar, genelgeler ve yasaları yayınlamıştır.

- Ulusal iradeyi vatanın geleceğine egemen kılmak istemesi, Misak-ı Milli'yi ve İstiklal Marşı'nı kabul etmesi **"Ulusal bir meclis"** olduğunu gösterir.
- Üyeleri seçimle belirlendiği için ve toplumun her kesiminden temsilcilere yer verdiği için **"Demokratik"**, bir meclistir.
- Güçler birliği ilkesini benimsediği için **"olağanüstü yetkilere sahip"** bir meclistir.
- Kurtuluş Savaşı'nı yönettiği için **"savaş meclisi"**dir.

I. TBMM

- ✓ Yeni Türk Devleti'nin ilk hükümeti kurmuştur.(3 Mayıs 1920)
- ✓ **Düzenli orduyu kurmuştur** (8 Kasım 1920).
- ✓ **Anayasayı yapmıştır** (Teşkilat-ı Esasiye – 1921).
- ✓ **Ülkeyi işgalden kurtarmıştır.**
- ✓ **Saltanatı kaldırmıştır** (1 Kasım 1922).
- ✓ **Lozan'a heyet göndermiştir.**
- TBMM, Milli Mücadele yıllarında iyice yıprandığı için 1 Nisan 1923'te kendisini feshetmiş, yeni meclis 11 Ağustos 1923'te resmen göreve başlamıştır.

I. TBMM'nin Çıkardığı Bazı Kanunlar

- **Hıyanet-i Vataniye Kanunu** (29 Nisan 1920)
- **İstiklal Mahkemeleri Kanunu** (11 Eylül 1920)
- **Düzenli Ordu Kanunu** (8 Kasım 1920)
- **Teşkilat-ı Esasiye Kanunu** (20 Ocak 1921)
- **İstiklal Marşı Hakkında Kanun** (12 Mart 1921)
- **Başkomutanlık Kanunu** (5 Ağustos 1921)

TBMM'YE KARŞI AYAKLANMALAR

SEBEPLERİ

- ✓ İstanbul Hükümetinin **Mustafa Kemal ve silah arkadaşlarını idama mahkûm ettirmesi**
- ✓ İstanbul Hükümetinin **saltanat ve hilafetin otoritesini devam ettirme düşüncesi**
- ✓ **Milli bilinci yok ederek TBMM'yi halktan uzaklaştırmak istemeleri**
- ✓ Şeyhülislamın, **milli mücadelenin lider kadrosu aleyhinde fetva yayımlaması,**
- ✓ **Azınlıkların (rum, ermeni) yeni devletler kurma çalışmaları**
- ✓ İngilizlerin Boğazları daha uzun süre elde tutma planı
- ✓ **Bazı Kuva-yı Milliye birliklerinin disiplinsiz hareketleri**

ALINAN ÖNLEMLER

- **Hıyanet-i Vataniye Kanunu** çıkarıldı.
- **İstiklal Mahkemeleri** kuruldu.
- İstanbul Hükümeti'nin fetvasına karşılık olarak Ankara Müftüsü Rifat Börekçi imzasıyla **karşı fetva hazırlandı.**
- Ankara'da kurulan **Anadolu Ajansı** ve **Hâkimiyet-i Milliye gazetesi** ile aleyhte propagandalara karşılık verildi.
- **Kuva-yı Milliye birlikleri kaldırılmış** ve yerlerine **Düzenli Ordu kurulmuştur.**
- ❖ **İstiklal Mahkemesi üyelerinin Meclis içerisinde seçilmesi TBMM'nin yargı yetkisini** de kullandığını gösterir.

SONUÇLARI

- ✓ TBMM, elindeki insan ve malzeme gücünü ayaklanmaları bastırmak için kullandığından, **milli kaynak zayıflamasına ve kardeş kanının dökülmesine neden oldu.**
- ✓ **Düzenli ordunun kurulması ve Kurtuluş Savaşı'nın başarıya ulaşması gecikti.**
- ✓ İtilaf Devletleri ve **Yunanlılar, TBMM'nin ayaklanmalarla uğraşmasından yararlanarak işgallerini genişlettiler.**
- ✓ Ayaklanmaları bastırmasındaki başarılarından dolayı, **TBMM'nin halk üzerindeki gücü ve otoritesi arttı.** (Olumlu)

AYAKLANMALAR

DOĞRUDAN İSTANBUL HÜKÜMETİ

- 1- **Ahmet Anzavur** : Balıkesir ve çevresindeki Kuva-yı Milliye birliklerini dağıtmak amacıyla İngiliz desteğiyle çıkarılmıştır.
- 2- **Kuva-yı İnzibatiye (Halifelik Ordusu) Ayaklanması**: Damat Ferit tarafından **milli güçleri dağıtmak** amacıyla İzmit ve çevresinde çıkartılan isyandır.
- ❖ İngilizlerin, **Boğazları kontrol altında tutmak amacıyla İstanbul Hükümeti'ne çıkarttıkları isyanlardır.**

İSTANBUL HÜK. & İTİLADEVLETLERİ

- **Bolu, Düzce, Hendek, Adapazarı** (Boğazlar için),
- **Bozkır, Delibaş Mehmet** (Konya-en geniş kapsamlı dini ayaklanma),
- **Koçgiri** (Sivas ve Erzincan),
- **Çapanoğulları** (Yozgat),
- **Çopur Musa** (Afyon),
- **Milli Aşireti** (Urfa), **Cemil Çeto** (Batman)
- ❖ **Halkın dini duygularını istismar ederek Milli Mücadele'yi engellemek için çıkarılan ayaklanmalardır.**

AZINLIKLAR

- Osmanlı Devleti'nin iyice zayıflamasına paralel olarak;
- ✓ **Doğu Anadolu'da Ermeniler,**
- ✓ **Doğu Karadeniz'de Rumlar**
- ✓ **Batı Anadolu'da Rumlar,**
- ✓ **Güney Anadolu'da Fransızların desteği ile Ermeniler tarafından bağımsız bir devlet kurmak amacıyla çıkarılan ayaklanmalardır.**
- ❖ **TBMM'ye karşı çıkan ayaklanmaların içerisinde en uzun süreli olanları azınlık (özellikle Rum) ayaklanmalarıdır.**

KUVA-YI MİLLİYESİLER

- Düzenli ordunun kuruluş aşamasında **belirli bir disiplin ve otorite altına girmek istemeyen** bazı Kuva-i Milliye şefleri tarafından çıkartılmıştır.
- **Çerkez Ethem** (Kütahya),
- **Demirci Mehmet Efe** (Denizli) ayaklanmalarıdır.

SEVR BARIŞ ANTLAŞMASI (10 AĞUSTOS 1920)

- İtilaf Devletleri, I. Dünya Savaşından sonra yenilen devletlerle barış antlaşmaları yapmışlar ancak **Osmanlı topraklarının paylaşımıyla ilgili anlaşmazlık yaşadıkları için** sonraya bırakmışlardı.

- İtilaf Devletleri, Osmanlı Devleti ile yapacakları barış antlaşmasının şartlarını belirlemek için İtalya'nın **San Remo** kentinde bir **konferans** düzenlediler.
- Bu konferansa katılan **Tevfik Paşa** önerilen şartları kabul etmeyince, **Yunanlılar, Osmanlı Devleti'ni antlaşmayı imzalamaya zorlamak için Bursa'ya kadar olan yerleri işgal ettiler.**

- Bu gelişmeler üzerine **daha fazla toprak kaybına uğramaktan ve Yunan ordusunun İstanbul'a gelebileceğinden çekinen** Osmanlı Hükümeti **Saltanat Şurası**nı toplayarak barış şartlarının kabul etti.
- Antlaşma; Paris'in Sevr kasabasında imzalandı **(10 Ağustos 1920).**

SINIRLAR

- ✓ Güneydoğu Anadolu, Çukurova, Lübnan ve Suriye **Fransa'ya**
- ✓ Doğu Trakya, Batı Anadolu ve Ege Adaları **Yunanistan'a**
- ✓ Arabistan ve Irak **İngiltere'ye**
- ✓ Güneybatı Anadolu (Antalya, Konya, Muğla), **İtalyanlara verilecektir.**

ASKERİ

- **Askerlik zorunlu olmayacaktır.**
- Osmanlı ordusu **50.700** kişiye indirilecek ve **ordu ağır silahlardan arındırılacaktır.**
- **Ordu sadece sınırları korumak ve iç asayişini sağlamak için kullanılacaktır.**
- Deniz gücü sınırlı olacak ve küçük bir donanma **oluşacaktır.**
- ❖ **Bu maddelerle Osmanlı Devleti savunmasız hale getirilmiştir.**

- ✓ Osmanlı Devleti'nin imzaladığı **en son antlaşmadır.**
- ✓ Osmanlı Devleti bu antlaşma ile **resmen sona ermiştir.**
- ✓ **Sevr ölü doğmuş ve hiçbir zaman uygulanamamış bir antlaşmadır.**
- ✓ 1878'de imzalanan **Ayestefanos Antlaşması** ile benzerdir.
- ✓ Osmanlı Anayasası'na (Kanun-u Esasi) göre bir antlaşma, **Mebusan Meclisi'nde onaylanırsa yürürlüğe girerdi.**
- ✓ Mebusan Meclisi dağıtıldığı için Sevr Antlaşması Meclis'te onaylanamamıştır. Bu nedenle **antlaşmanın hukuki bir geçerliliği yoktur.**

SİYASİ MADDELER

- İstanbul, Osmanlı Devleti'nin **başkenti** olarak kalacak, ancak **Osmanlı Devleti şartlara uymazsa İstanbul da Türklerin elinden alınacaktır.**
- **Boğazlar, uluslararası bir komisyon tarafından yönetilecek,** tüm devletlerin gemilerine açık olacak.
- Azınlıklara **geniş haklar** verilecektir.
- Doğu Anadolu'da bir **Ermenistan** ve bir **Kürdistan devleti** kurulacaktır.

EKONOMİK

- **Kapitülasyonlar yeniden yürürlüğe girecek** ve bu kapitülasyonlardan bütün devletler yararlanacaktır.
- Osmanlı Devleti **savaş tazminatı ödeyecektir.**
- ❖ **İtilaf Devletleri, Osmanlı ekonomisini kontrol altına almayı ve Türk ulusunu yasal yollarla yok etmeyi amaçlamışlardır.**

ÖNEMİ

- ✓ **Osmanlı yönetiminin teslimiyetçi bir tutum sergilemesi, TBMM'ye katılımları arttırmış ve ulusal bilinci kamçulamıştır.**
- ✓ Bu antlaşma ile **Türk ulusunun bağımsız yaşama hakları gasp edilmiştir.** Bu nedenle **Ulusal Kurtuluş Savaşı, Türk ulusunun haklarını koruyabilmesi için son ve tek çözüm haline gelmiştir.**
- ✓ **TBMM, antlaşmayı kabul etmediğini açıklamış ve imzalayanları vatan haini ilan etmiştir.**